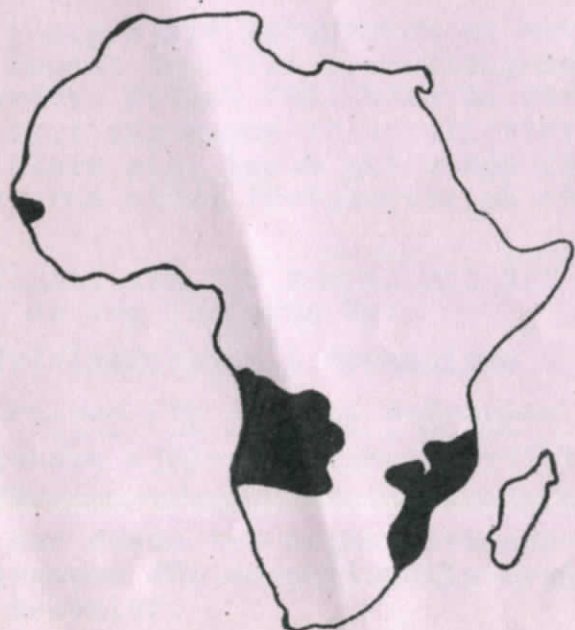

S U rapport

kampen mot det
portugisiska
kolonialväldet

i n t e r n a t i o n e l l a
u t s k o t t e t

Folken i Angola, Guinea -Bissau och Mosambique har efter många hundra år av portugisiskt förtryck rest sig i kamp mot kolonialismen.

Den väpnade kampen som befrielseorganisationerna i de tre länderna gripit till som en sista utväg har gjort det möjligt för folken att erövra stora områden från kolonialmakten och där bygga upp fria statsbildningar.

Man har skapat en ny administration i dessa områden. Likaså har skolor grundats vilket gjort det möjligt för befolkningen i de befriade områdena att för första gången erhålla utbildning. Ett sjuk- och hälsovårdsnät har också byggts upp.

Samtidigt pågår i de områden Portugal fortfarande behärskar samma kolonialförtryck som försiggått under flera hundra år. Detta är möjligt endast på grund av det stöd de NATO-allierad och Sydafrika givit Portugal. Det är i första hand USA, men också England som stött Portugal såväl militärt som ekonomiskt.

Portugal är i sig själv karaktären av ett u-land. Industrin i landet ägs till överväldigande del av utländska makter, främst USA. Utan de förtjänster Portugal skaffar sig genom kolonialförtrycket skulle landet inte klara sig. Genom att stöda Portugal gör sig NATO-makterna stora förtjänster på råvarorna i kolonierna.

De organisationer som för kampen mot det portugisiska förtrycket i de tre länderna är:

FRELIMO, befrielsefronten i Mosambique

MPLA, folkrörelsen för Angolas befrielse

PAIGC, afrikanska självständighetspartiet i Guinea-Bissau

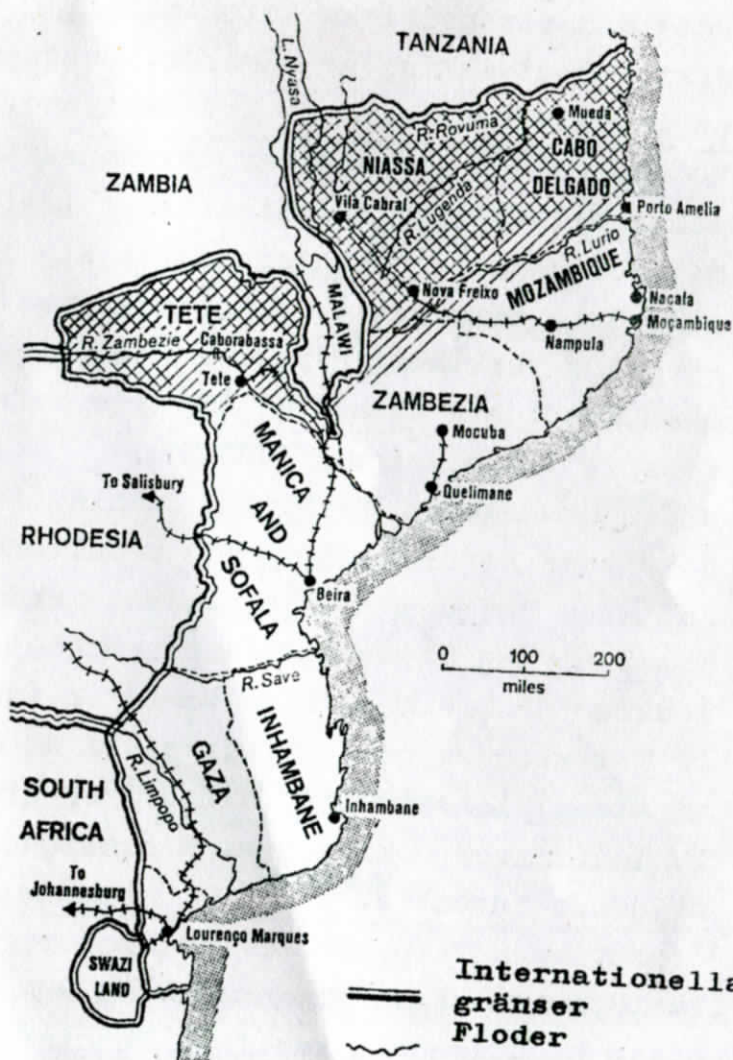
Tillsammans har dessa tre organisationer bildat CONCP, konferensen för de nationella organisationerna i Portugals kolonier.

3. Den mocambiqueanska befrielsekampen.

Det portugisiska kolonialväldet har gått hårt fram med **befolkningen i Mocambique**

Landets befolkning : har utsugits och förtryckts. Inkomstklyftorna är stora. T.ex. tjänar en vit jordbrukarbetare 47723 escudos i året medan en infödd jordbruksarbetare tjänar endast 1404 escudos.

Regimen utnyttjar tvångsarbete som en central del i sin kolonialpolitik. Ett exempel: myndigheterna uppställer orimliga krav på jordbrukens produktion. Ifall jordbrukarna inte lyckas fylla kvoterna tillgrips tvångsarbete. Tvångsarbetet tar sin kanske mest omänskliga form i exporten av arbetskraft till de sydafrikanska gruvorna. Mocambique exporterar årligen ca 100.000 arbetare till Sydafrika. Man uppgör kontrakt om ett par års arbete varefter arbetskraften returneras till hemlandet. Detta gör att gruvägarna inte anser sig ha någon orsak att utveckla arbetarnas sociala förhållanden och hälsovård utan utnyttjar den hyrda arbetskraften effektivt och hänsynslöst. Istället för de utarbetade erhålls oavbrutet nya friska arbetare. Också Angola exporterar på samma sätt arbetare till Sydafrika. Tvångsodlingen är ett annat exempel på de portugisiska metoderna. Utländska storföretag tvingar bönderna att odla vissa växter såsom

Map of Mozambique

Internationella
gränser
Floder

Järnvägar

Stridsområden

Befriade områden

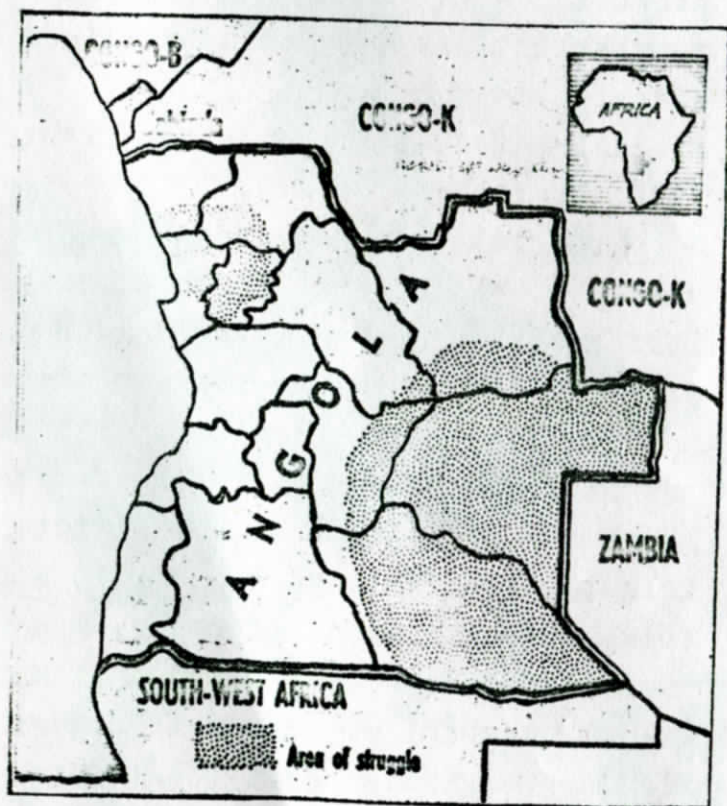
Befriade områden

5. bomull. Detta är vinstbringande för storföretagen men har lett till brist på födoämnen för afrikanderna.

Hela det portugisiska kolonialväldet tar sikte på utvinning av råvaror. Portugals näringsliv behärskas av internationella storbolag som har intresse av att upprätthålla och upprätthåller kolonialväldet i Afrika. Mocambiqueanerna har inte fogat sig i det utländska förtrycket. Tre afrikanska folk rörelser verkade tidigare i Mocambique. 1962 sammanslöt sig dessa och bildade befrielsefronten i Mosambique, FRELIMO.

Under dr Eduardo Mondlanes ledning inleddes en väpnad befrielsekamp som resulterat i omfattande befriade områden. 1969 mördades Mondlane och då utsågs Samora Machel till ledare för Frelimo. Idag är ca en fjärdedel av Mosambiques område befriat. I de befriade områdena Niassa, Cabo Delgado och stora delar av Tete lever 1 miljon av Mocambiques 8 miljoner invånare.

I provinsen Tete håller Portugal regimen som bäst på att bygga dammen Cabora Bassa med hjälp av utländskt kapital. Den infödda befolkningen kommer inte att få någon nytta av detta dammbygge. 25000 människor kommer att tvångsförflyttas medan främst Sydafrika kommer att utnyttja vattenkraften. I detta

De prickade områdena hade befriats
redan 1969.

7. dammbygge investeras stora summor vilket samtidigt binder de internationella intressenterna vid kolonialväldets fortexistens. Ifall Mocambique befrias utnyttjas dammen till förmån för invånarna vilket gör att de utländska storbolagen går miste om sina planerade vinster. Därför förs idag en synnerligen hård kamp kring detta dammbygge.

Frelimo har 1972 öppnat en ny front, i området Manica och Sofala.

I de befriade områdena byggs nu ett nytt samhälle. Man strävar till självförsörjning. Därför satsar man på livsmedelsproduktion, tillverkning av de nödvändigaste artiklarna på utbildning och hälsovård. Allt måste byggas från grunden då kolonialisterna inte gjort någonting för att i realiteten höja folkets levnadsstandard. Över 95 % av befolkningen var då analfabeter. Mocambique-institutet under ledning av Janet Mondlane har en stor del av ansvaret för det fredliga uppbyggnadsarbetet i det fria Mocambique.

Befrielserörelsen i Mocambique har gjort framsteg tack vare att folket stöder den, att den är folket.

SENEGAL

S. Domingos

Gabão

Bissau

GUINEA

Catão

- befriade området
- ▨ stridsområdet
- portugisiska fort

januari - 69

**Guinea-
Bissau**

9. Det faktum att mäktiga internationella krafter knyts vid det portugisiska kolonialväldets fortbestånd utgör ett hot mot Mocambiques snara frigörelse. Näringslivet i Sydafrika gör allt större investeringar i kolonierna samtidigt som Portugals medlemskap i Nato gör det möjligt för landet att avdela resurser för kringföring i kolonierna.

(se sid 6)

Under de senaste åren har man funnit betydande naturrikedomar i Angola. Gruvindustrins viktigaste produkter är t.ex. diamanter, järn, jordolja och koppar. Man har även funnit strategiska viktiga metaller såsom uran och kobolt. Gruvindustrins andel av exporten är i detta nu ca 20 %. Denna siffra ökar ständigt. Ekonomin i Angola baserar sig dock tillsvidare på export av kaffe, som utgör ungefär 44% av totalutförseln. Andra viktiga exportprodukter är bl.a. bomull, majs, palmolja och socker. Betecknande för situationen i Angola är att England, EEC-länder samt USA svarar för över 80% av Angolas utrikeshandel. Äganderätten har också koncentrerats i samma händer. Bomullsplantagerna behärskas av belgiskt och franskt kapital, den Benguelanska järnvägen av engelskt, franskt och belgiskt. Företag^a västtyska och danska kontrollerar exploateringen av järnmalm.

I ett land som till sin areal är tre gånger större än Finland fanns år 1965 endast 210 läkare. Av dessa fungerade år 1965 ca 90% i städerna, i vilket endast 10% av befolkningen bor (men 60% portugiser). Dessutom visar portugisernas egen statistik att antalet läkare tenderar att sjunka. År 1967 fanns i landet sammanlagt 64 sjukhus och sjukstugor samt 67 privata hälsocentraler. I Finland fanns 1971 5112 läkare, 148 allmänna sjukhus och 124 hälsovårdscentraler. Angola har ungefär en miljon fler invånare än Finland. Jämförelsen kräver inga kom-

11.

mentarer. Invånarnas medelålder i Angola är ca 30 år.

År 1967 var 57 % av arbetarna kontraktsanställda med en genomsnittsinkomst på 45mk i månaden.

Kolonialismens historia är även i Angola historien om folkets kamp för befrielse, drägliga levnadsvillkor. Kampen om tillvaron är en bitter verklighet för folket i Angola.

Under tjugotalet antog motståndet organiserade former. Afrikanska organisationer grundades. En del verkade på kulturens område andra försökte genom lagliga medel förbättra afrikanernas position. Alla dessa verkade bland intelligentian i städerna. Först efter andra världskriget uppstod de första underjordiska massrörelserna.

PLUa (Partido de Luta Unida dos Africanos de Angola) försökte med vapenmakt befria Angola. År 1956 slog sig PLUA och vissa mindre grupper samman och grundade MPLA, folkrörelsen för Angolas befrielse. Den portugisiska hemliga polisen, PIDE, lyckades i ett skede delvis splittra MPLA, men efter en paus på fem år fortsatte verksamheten med ett väpnat anfall mot polisstationerna och fängelserna i Luanda, Angolas största stad. I detta nu behärskar MPLA en tredjedel av landet.

Strider pågår för närvarande i tio av landets

femton landsskap. Befrielsekampen fortsätter. Över en miljon människor lever i de befriade områdena. Det befriade området i Angola är uppdelat i fem förvaltningsenheter, vilket i sin tur är indelade i mindre delar. Alla förvaltningsaktiviteter, skolor, ungdomsarbete, hälsovård osv. är indelade enligt detta system. Dessa verksamhetsområden bildar var sin egen avdelning inom MPLA och i MPLA:s centralkommitté är de representerade genom en minister. Indelningen visar således att den väpnade kampen endast är den del av MPLA:s verksamhet.

I landets olika delar finns förvaltningscentra. Dessa fungerar i allmänhet samtidigt såsom baser för gerillan. I dessa centra är också centralsjukhuset, skolan, ungdoms- samt kvinnoorganisationerna belägna. Det är ett faktum att i synnerhet skolorna och sjukhusen behöver skydd mot portugisiska anfall. Byarnas förvaltning i det befriade området är uppbyggd enligt samma mönster som förvaltningen inom PMPLA. Byns invånare väljer årligen en kommitté bestående av fem personer och en ordförande. Byarna i ett område bildar det gemensamma mötet, vilket är områdets högsta beslutsfattande organ. Konstruktionen fortsätter för att utmynna i de befriade områdenas nationella konferens.

För att upprätthålla det nära förbindelsen mellan MPLA och folket har organisationen i varje by en representant, en s.k. aktivist, vilken erhållit

13. politisk utbildning. Aktivisten har i uppdrag att utveckla invånarnas politiska medvetenhet samt att organisera den lokala försvarskåren, milisen.
- Trots att motståndet allt mer befästs är svårigheterna för befolkningen stora. Detta beror främst på de inhumana krigsmetoder Portugal för närvarande tillämpat. B.g.a. napalmbomberna har befolkningen tvingats att övergå från majs till näringsfattiga rotfrukter. Portugal har också i stor utsträckning använt sig av växtgifter i krigsföringen. . Gifterna, som är farliga också för människor har ödelagt stora områden. Portugisiska helikoptrar bevakar ständigt byarna och kan . . . på ett ögonblick låta ett regn av maskingevärskulor jämna hyddorna med marken.

Den 8 april 1970 sade Portugals statsminister Caetano i ett radio- och tv-tal bl.a. Självstyre kan inte uttryckas sålunda, att en liten bit papper (valsedel) placeras i handen på en hop vildar som kommit från savannerna. MPLA och folket i Angola har visat att Caetano dels hade rätt dels fel i vad han sade. Caetano medade att "vildarna" inte kan styra sig själva. I de befriade områdena har dock folket bevisat motsatsen. Caetano hade likväl rätt i det att självstyre inte skulle ha kunnat uppstå med tillhjälp av en appersbit. Det har uppstått därför att folket i Angola har vågat resa sig mot sina förtryckare, inte med en papperlapp utan med vapen i handen.

PAIGC, Afrikanska självständighetspartiet i Guinea-14.
Bissau. (se sid 8)

Det portugisiska kolonialväldet tog sin början i Guinea-Bissau på 1400-talet. Vid denna tid lyckades man inte upprätta någon förvaltning i landet utan koncentrerade sig på slavhandel. Under senare hälften av 1800-talet försökte Portugal erövra områden inne i landet. Detta lyckades dock inte. Inte heller lyckades man få igång ett krig mellan olika stammar fastän också denna "splittra och härska" - metod prövades.

Först på 1930-talet lade Portugal landet under sig efter 50 år av stider. I och med detta blev landet en portugisisk koloni. Senare förändrades beteckningen till en trans.ocean provins.

Guinea utgör den av de tre portugisiska kolonierna i Afrika vars naturresurser utnyttjats minst. Utländska investeringar förekommer i mycket liten utsträckning.

Jordbruket utgör den huvudsakliga näringen i landet. Bönderna som idkar andelsjordbruk byvis enligt gammal tradition tvingas av portugiserna att odla jordnötter. Denna artikel utgjorde också 60 % av landet export före den väpnade striden började. Kolonialherrarna har tagit hand om förtjänsten genom att betala underpris till byarna. Detsamma har också varit fallet med ädelträhandeln. Stora skogsområden i landet har kalhuggits.

Hela handeln behärskades tills frihetskriget — började av två portugisiska storbolag. Underprisen var möjliga då landet inte tillåts exportera produkter annat än till Portugal.

I Guinea-Bissau finns ca 550.000 invånare, av vilka 2500n är europeer. Den afrikanska befolkningen lever till stor del fortfarande i stammar. Det finns såväl muhamedanska som animistiska stammar.

De muhammedanska stammarna har en klar överklass som portugiserna stöder och som utgör en av de få grupper bland landet egen befolkning som stöder kolonialväldet. De animistiska stammarna utgör befrielseströrelsens främsta stöd.

I början av 50-talet började intellektuella grupper i Guinea-Bissau vakna till politisk insikt. Efter ett mellanskede då de kritiska sanlats i fritidsorganisationer och diskuterat sina problem bildades 1956 afrikanska självständighetspartiet i Guinea-Bissau, PAIGC. Rörelsen som verkade under jorden på grund av att all politisk verksamhet var förbjuden inledde under senare hälften av 50-talet skolningsverksamhet och 1961 var man färdig för aktion.

Då inleddes om omfattande serie sabotage-aktioner som resulterade i ett öppet krig 1962. Stider har sedan dess rasat i landet och PAIGC behärskar idag tre fjärdedelar av Guinea-Bissau.

Portugal har idag ca 45.000 soldater i landet, stationerade i städerna och vissa baser. Arméns strategi går i huvudsak ut på terrorbombningar. Napalm och gifter används flitigt i bombningen av byarna. Avsikten är att förstöra skördarna. Befrielserörelsen riktar sina angrepp mot de portugisiska baserna och trafikförbindelserna.

Inom de områden som redan är befriade har PAIGC byggt upp en omfattande ekonomisk och social verksamhet. Jordbruket har utvidgats och gjorts mångsidigare, så att det nu i stort motsvarar befolkningens behov. Trots den portugisiska bombningen har produktionen ökat och räcker .t.o.m. till för export.

130 skolor har byggts och ett antal hälsocentraler. Likaså finns nu två större sjukhus. Under den portugisiska regimen var all hälso- och sjukvård koncentrerad till de få städer som finns. 99 % av befolkningen var då analfabeter. Nu finns ett utbildningsväsende i landet och ett stort antal studerande har sänts utomlands.

Administrationen i de befriade områdena har helt fönyats. Byaråd, valda genom allmänna val sköter lokalförvaltningen. Folkdemstolar utgör bas för det nya rättsväsende som byggs upp.

In praktiken har portugiserna redan förlorat kriget i Guinea-Bissau, men man vågar inte ge upp, emedan detta skulle kunna inverka på krigföringen i de övriga kolonierna, där befrielseörelserna ännu inte varit lika framgångsrika.

